

RAPPORTAGE VONDSTMELDING

Lier, Gevangenpoort

I. Verslaggevers:

Sofie Debruyne
Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed
Koning Albert II-laan 19 bus 5
1210 Brussel

02-481 80 41 / 0473-96 70 71

sofie.debruyne@rwo.vlaanderen.be

functie: opgravingscoördinator

II. Identificatie

Provincie(s): Antwerpen

Gemeente(n): Lier

Deelgemeenten(n): -

Coördinaten: -

Kadastergegevens: afdeling 1, sectie K, perceel 98 en 99

Adres: Eikelstraat 27, 2500 Lier

Toponiem(en): Hoge Brug

Naam van de site: Gevangenpoort

Algemene beschrijving:

De Gevangenpoort, ook gekend als 'Binnenste Eeckelpoort' of 'Eikelpoort', is een laat-middeleeuws poortgebouw gelegen op de overgang van de Eikelstraat naar het Zimmerplein in het historische centrum van Lier. Het gebouw werd opgetrokken rond 1375 als deel van de toenmalige omwalling van de stad. Het was de binnenste poort, d.w.z. het poortgebouw langs de stadszijde van de vestgracht. Door een brug was deze verbonden met de buitenste poort. De benaming Gevangenpoort verwijst naar de functie van het gebouw als gevangenis van de tweede helft van de 16de eeuw tot 1930. Omwille van haar vervallen toestand in het begin van de 18de eeuw werd de poort rond 1727 grotendeels gesloopt en herbouwd. (s.n. 1990, 184-185)

III. Archeologische nota

Tijdens renovatiewerken aan de Gevangenpoort in Lier kwamen in juli en oktober 2008 op de gelijkvloerse verdieping van het zuidoostelijke gedeelte van het poortgebouw archeologische resten aan het licht. Het betreft de bakstenen fundering van een muur en een beeld uit natuursteen. De muurresten werden gevonden op 26 juli; het beeld op 4

oktober. De melding van beide vondsten gebeurde door Ann Ceulemans (verantwoordelijke monumentenzorg, Stad Lier) aan Alde Verhaert (erfgoedconsulent, Agentschap R-O Vlaanderen), die op haar beurt Sofie Debruyne (opgravingscoördinator, Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed - VIOE) contacteerde. Op 6 en 19 augustus 2008 ging Sofie Debruyne ter plaatse om de muurresten schoon te maken, in te meten en te fotograferen. Zij kreeg hierbij assistentie van Alessandro Di Domenico (opgraver, VIOE). Op 8 oktober 2008 ging Sofie Debruyne opnieuw ter plaatse naar aanleiding van de vondstmelding van het natuurstenen beeld. Het beeld werd in situ ingemeten en gefotografeerd, en vervolgens gelicht en naar het stadhuis van Lier getransporteerd. De lichting en het transport gebeurden met hulp van medewerkers van de Stad Lier.

De bakstenen fundering (fig. 4-5) kwam aan het licht in de hoofdruimte van de gelijkvloerse verdieping van het zuidoostelijke gedeelte van het poortgebouw, onder de vloer die voor de restauratiewerken moest wijken, tijdens bouwhistorisch onderzoek door Mimi De Bruyn (vzw Feast), in aanwezigheid van amateur-archeoloog Philippe Meyfroot. De muur is in situ bewaard gebleven. Hij is 1 meter breed en bestaat uit bakstenen van 20 cm lang, 10 cm breed en 5 cm dik. Tegen de muur lag een haardvloertje (fig. 5-6) bestaande uit rode plavuizen van 13 bij 13 cm, met een dikte van 2 cm. Via een gat in de wand van een naburige ruimte was een natuurstenen muur zichtbaar die in het verlengde van de bakstenen fundering ligt (fig. 7). Het is aannemelijk dat de bakstenen fundering in zuidoostelijke richting doorloopt onder deze natuurstenen muur en er dus het fundament van is. De opstaande muur uit natuursteen bestaat uit elementen van 18 tot 26 cm lang en 9 tot 10 cm breed.

Vlak tegen de zuidwestelijke zijde van de bakstenen fundering kwam een natuurstenen beeld (fig. 8) aan het licht. Amateur-archeoloog Philippe Meyfroot deed de vondst, toen hij een proefputje groef om de onderkant van de fundering op te zoeken. Het beeld is een heiligenbeeld van massieve natuursteen met een lengte van 70 cm, een breedte van 35 cm ter hoogte van de armen en een breedte van 18 cm aan de onderkant. Het lag op de rug op een diepte van 45 cm onder de bovenkant van de fundering (afstand tussen bovenkant fundering en buik van beeld). Het is vrij ruw gekapt, wat doet vermoeden dat het van middeleeuwse datum is. Het hoofd en de handen van de heilige ontbreken; een mogelijke interpretatie is dat ze zijn afgehakt tijdens de Beeldenstorm in 1566.

IV. Bibliografie

s.n. 1990: *Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in België. Architectuur. Deel 13n1. Provincie Antwerpen. Arrondissement Mechelen. Kanton Lier, Turnhout.*

V. Trefwoorden

controle van werken – versterking – gebouwen – stadspoort – natuursteen - late middeleeuwen - nieuwe tijd - nieuwste tijd

VI. Kaart

Fig. 1 *Kadastrale kaart met aanduiding van de vindplaats in het rood.*

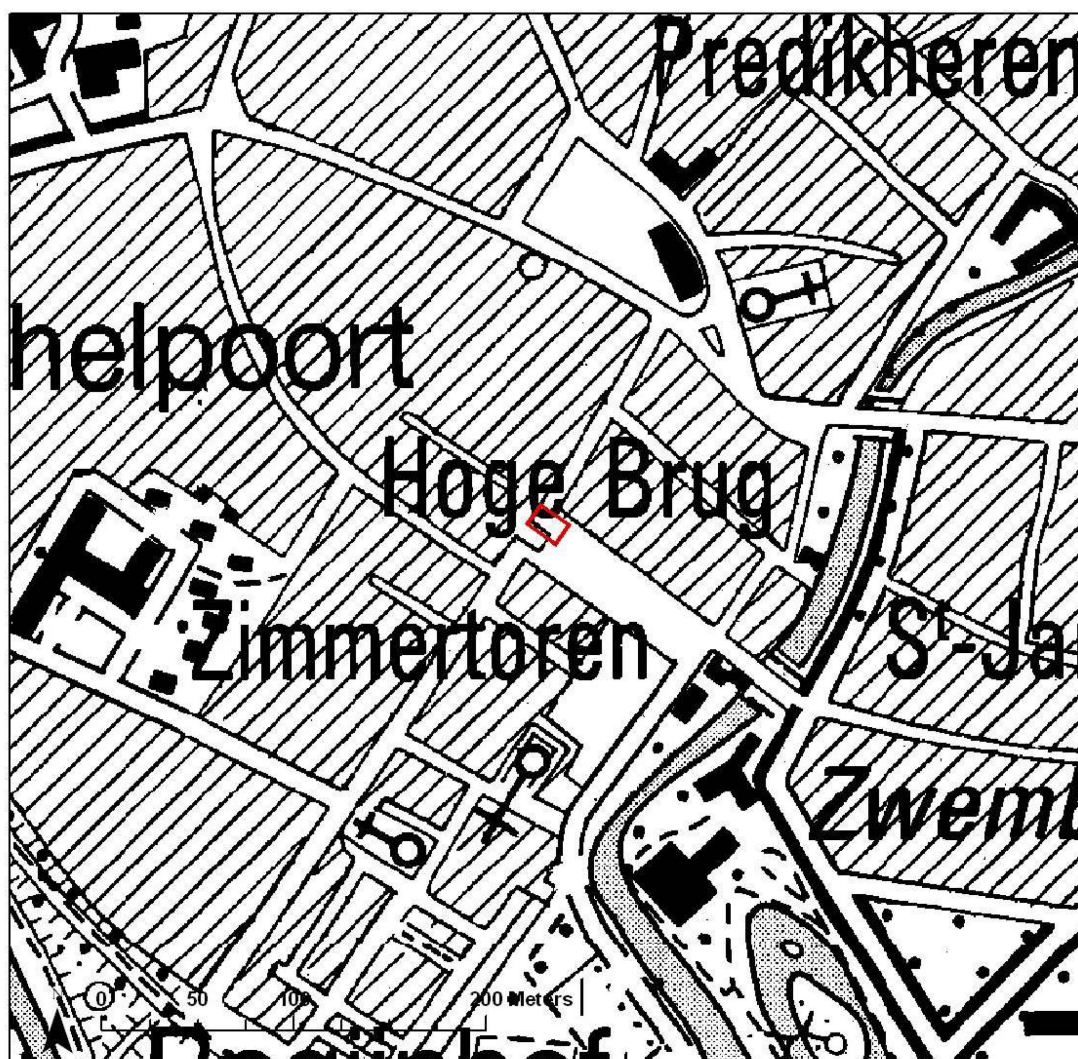

Fig. 2 Topografische kaart met aanduiding van de vindplaats in het rood.

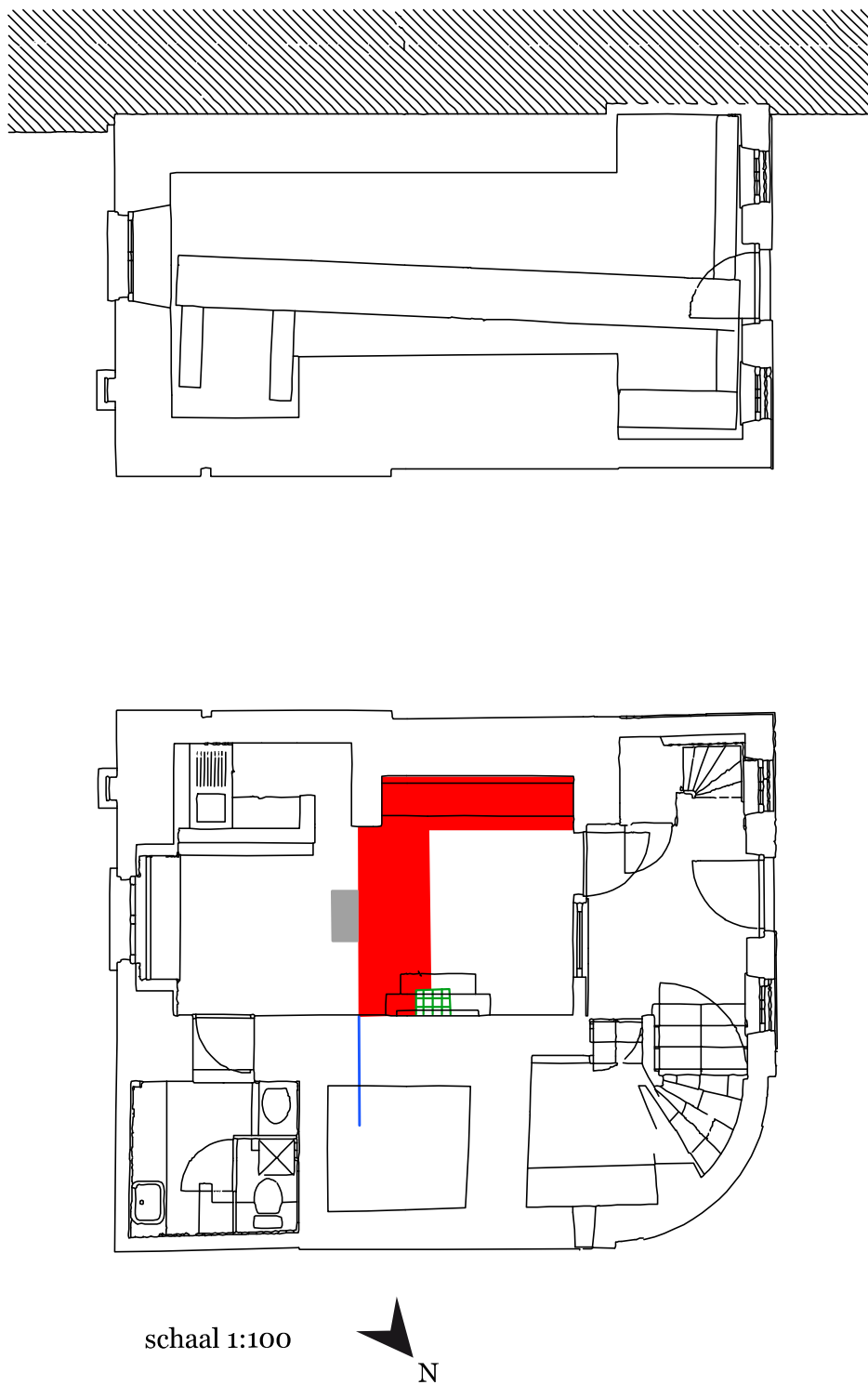

Fig. 3 Situatiekaart. De gelijkvloerse verdieping van de Gevangenpoort met aanduiding van de ligging van de bakstenen fundering (rood), de natuurstenen muur (blauwe lijn), het haardvloertje (groen) en het natuurstenen heiligenbeeld (grijs) die in juli en oktober 2008 tijdens renovatiewerken aan het licht kwamen.

VII. Foto's

Fig. 4 *De bakstenen fundering. Foto genomen in zuidwestelijke richting.*

Fig. 5 *De bakstenen fundering en het haardvloertje. Foto genomen in zuidwestelijke richting.*

Fig. 6 *Het haardvloertje. Foto genomen in zuidwestelijke richting.*

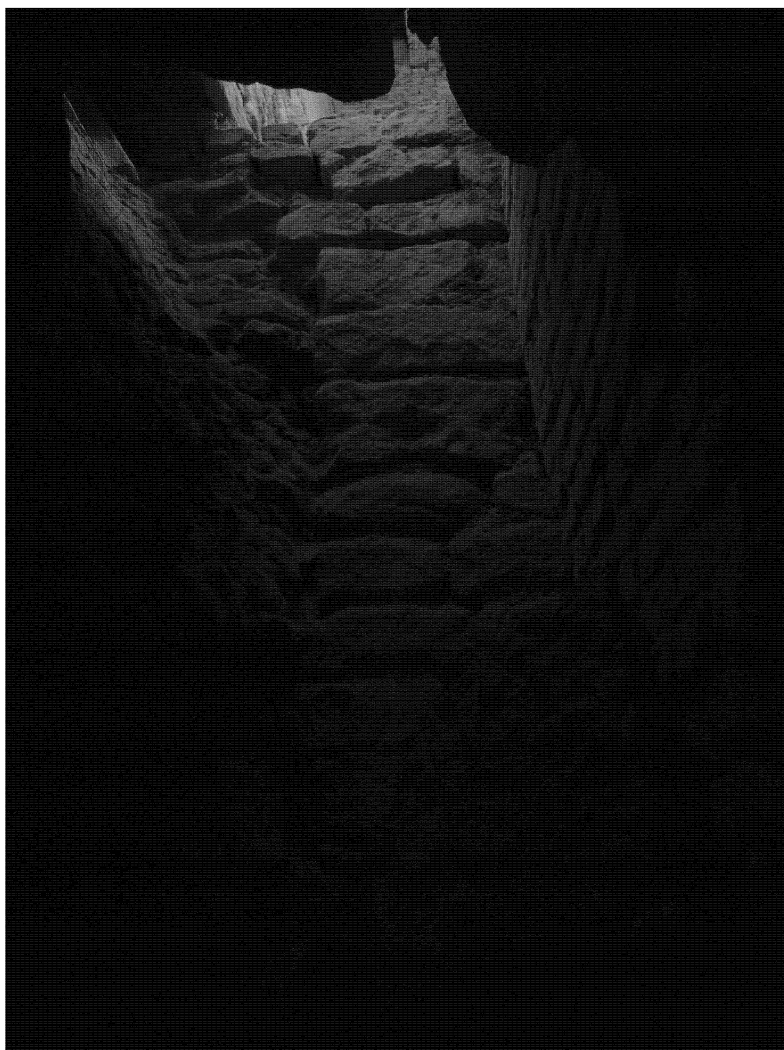

Fig. 7 De natuurstenen muur die in het verlengde van de bakstenen fundering ligt, zichtbaar via een gat in de muur. Foto genomen in noordoostelijke richting.

Fig. 8 *Het natuurstenen beeld. Foto genomen in noordwestelijke richting.*